

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Andra kammaren.

Nr 33.

Onsdagen den 9 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2 och den 3 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minskning av den för riksdagen avsedda upplagan av kommitté- och sakkunnigebetänkanden;

nr 39, angående vissa förändringar i riksdagstryckets format och stil; och

nr 40, angående person- och sakregistret till riksdagens protokoll med bihang för åren 1911—1920.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden och memorial hemställt.

§ 3.

Vid härafter punktvis skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 41, i anledning av vissa framställningar rörande det militära pensionsväsendet biföll kammaren vad utskottet hemställt.

§ 4.

Vidare föredrog bankoutskottets utlåtande, nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts i särskilda propositioner gjorda framställningar rörande pension dels åt vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer, dels ock åt efterlevande till vissa i försvarets tjänst anställda eller förut anställda personer.

Punkterna 1—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Andra kammarens protokoll 1923. Nr 33.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

*Ang.
vissa vid den
internationella
arbetsorgani-
sationens
konferens
i Genève
år 1921
fattade beslut.*

Å föredragningslistan fanns härafter uppfört andra lagutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1921.

Genom en den 16 mars 1923 dagtecknad proposition, nr 198, hade Kungl. Maj:t anhållit om riksdagens yttrande rörande nedannämnda, å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1921 beslutade åtta rekommendationer och sju förslag till konventioner, nämligen:

I. Rekommendation angående åtgärder till förebyggande av arbetslöshet inom jordbruket;

II. Rekommendation angående skydd för kvinnliga jordbruksarbetare före och efter barnsbörd;

III. Rekommendation angående kvinnors nattarbete inom jordbruket;

IV. Förslag till konvention angående minimiålder för barns användande till arbete inom jordbruket;

V. Rekommendation angående barns och unga personers nattarbete inom jordbruket;

VI. Rekommendation angående den tekniska jordbruksundervisningens utveckling;

VII. Rekommendation angående jordbruksarbetarnas bostads- och sovplatsförhållanden;

VIII. Förslag till konvention angående jordbruksarbetarnas föreningsrätt;

IX. Förslag till konvention angående ersättning för olycksfall i arbete inom jordbruket;

X. Rekommendation angående socialförsäkring inom jordbruket;

XI. Förslag till konvention angående användandet av blyvitt vid målning;

XII. Förslag till konvention angående tillämpningen av veckovila i industriella företag;

XIII. Rekommendation angående tillämpningen av veckovila i handelsföretag;

XIV. Förslag till konvention angående minimiålder för eldare och kollämpare ombord å fartyg; och

XV. Förslag till konvention angående obligatorisk läkarundersökning av barn och unga personer, som användas till arbete ombord å fartyg.

Ifrågavarande proposition hade, utom i vad den avsåge de med I och VI betecknade rekommendationerna, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

*Ang.
vissa vid den
internationella
arbetsorgani-
sationens
konferens
i Genève
år 1921
fattade beslut.
(Forts.)*

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela, att riksdagen för sin del icke haft något att erinra mot vad chefen för socialdepartementet vid ärendets föredragning i statsrådet den 16 mars 1923 föreslagit beträffande de riksdagen för yttrande underställde, med II—V samt VII—XV betecknade rekommendationer och förslag till konventioner.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Karlsson** i Gasabäck, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få föreslå, att förevarande utskottsutlåtande må företagas till avgörande på det sätt, att först föredragas de i utlåtandet behandlade rekommendationerna och förslagen till konventioner var för sig samt att därefter utskottets hemställan föredrages.

Denna hemställan bifölls.

I anledning härav föredrogs först var för sig de i utlåtandet behandlade rekommendationerna och förslagen till konventioner.

De med II och III betecknade rekommendationerna.

Kammaren biföll vad utskottet i fråga om var och en av dessa rekommendationer hemställt.

Härpå föredrogs *det med IV betecknade konventionsförslaget*; och anförde därvid

Herr **Sundling**: Herr talman! Herr Magnusson i Skövde och jag ha här avlämnat en liten reservation. Det förhåller sig, såsom herrarna torde finna, med denna konvention på det sättet, att rubriken och texten inte stämma med varandra. Det är den saken vi velat vända oss emot. Utskottet erkänner, att det förhåller sig på detta sätt men säger, att denna oegentlighet torde sakna praktisk betydelse. Ja, därom kan man nog diskutera. Den saknar praktisk betydelse i de fall, då det gäller barn, som gå i skolan. Då betyder detta ingenting. Ty då är detta redan täckt genom vår skollagstiftning, och är det inte fullt täckt, så kan den svårigheten avlägsnas genom, som skolöverstyrelsen föreslår, ett tillägg till skollagstiftningen »till den kraft och verkan det hava kan». En sådan bestämmelse kan ju sägas vara avsedd att kringgås. I praktiken

Ang.
vissa vid den
internationella
arbetsorgani-
sationens
konferens
Genève
år 1921
fattade beslut.
(Forts.)

kommer det emellertid att verka rätt egendomligt på landsbygden, att barnen under vissa förhållanden inte få arbeta i jordbruk, innan de fyllt 14 år, och särskilt kommer detta att innebära en stor olägenhet för de små jordbrukarna, vilka ha mycket stort behov av att barnen tidigt få börja arbeta i jordbruket. Under skoltiden skulle man nu inte få använda barn under 14 år i dylikt arbete, men hur skulle det då komma att ställa sig, när skoltiden är över? Då börjar barnet kanske fundera så här: jag är inte 14 år, och jag får därför inte arbeta; får jag inte arbeta under skoltiden, så får jag väl inte arbeta annars heller, innan jag blivit 14 år. Det är just denna oegentlighet, vilken utskottet visserligen säger sakna praktisk betydelse, som vi reservanter velat vända oss emot. Jag är för min del rädd för att den har stor praktisk betydelse. Det skulle vara sorgligt, om så skulle bli förhållandet, att de små jordbrukarna inte skulle få i tid vänja sina barn vid lindrigt jordbruksarbete. Jag tror inte, att barnen taga någon skada därav. Detta är nu en konvention, och de oegentligheter, som där kunna finnas, har utskottet saknat möjlighet att rätta till. Vi få taga den sådan som den är, vare sig den nu i alla punkter är riktig eller icke.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan beträffande förevarande konventionsförslag bifölls.

De med V och VII—XI betecknade rekommendationerna och konventionsförslagen.

Kammaren biföll vad utskottet i avseende å var och en av dessa delar hemställt.

Vid härefter skedd föredragning av *det med XII betecknade konventionsförslaget* begärdes ordet av

Herr **Johanson** i Stockholm, som yttrade: Herr talman, mina damer och herrar! Såsom framgår av utskottets utlåtande, ha socialdemokraterna här icke kunnat biträda utskottsmajoritetens mening. Reservanterna ha funnit, att denna konvention är så avfattad, att den bör kunna av Sverige ratificeras, då det icke kommer att medföra några olägenheter eller nämnvärda störningar eller förändringar i vad som redan nu tillämpas i vårt land. Och vi ha också funnit det rätt egendomligt, att riksdagen, sedan vi blivit anslutna till nationernas förbund, skulle hesitera inför godkännandet av ett konventionsförslag, som icke medför några olägenheter för oss, men som skulle betyda, att vår medverkan möjliggjorde en internationell reglering av veckovilan. Och därjämte är det ju så, att denna princip, som riksdagen alldeles säkert i dag kommer att dagtinga inför, den godkände våra förfäder för 1,000 år sedan. När konventionen nu är avfattad så, att man här i § 2 på ett par ställen uttryckligen säger, att denna vilotid skall såvitt möjligt beredas varje företags personal och att den skall såvitt möjligt infalla å de dagar, som

enligt landets eller traktens tradition eller sedvänja ägnas åt vila, så är det uppenbart, att den icke kommer att ålägga oss att göra några ingrepp, som skulle verka störande i redan tillämpade sedvanor. Och ej heller i fråga om arbetsförhållanden ålägger den oss att vidtaga några ändringar. Man säger uttryckligen i § 4, att »varje medlem äger att, med beaktande särskilt av alla tillbörliga ekonomiska och humanitära synpunkter och efter samråd med kompetenta arbetsgivar- och arbetarorganisationer, där sådana finnas, medgiva undantag (däri inbegripet suspension och avkortning av vilotid) helt eller delvis från bestämmelserna i § 2». Och man säger vidare: »Dylik samråd skall icke vara erforderligt i de undantagsfall, vilka redan beviljats med tillämpning av gällande lagstiftning.» Det är uppenbart, att denna konvention är så avfattad, att den för vår del icke skulle betyda någonting. Vi skulle genom ett godkännande eller ratificerande av konventionen endast medverka till att åstadkomma en bättre ordning i världen. Vi reserverar ha som sagt ansett, att vi icke nu borde dagtinga inför en princip, som varit godkänd i tusentals år och även är befast i vår lagstiftning. Jag erinrar om vad som står i strafflagen 7 kap. 3 §: »Idkar någon å sön- eller högtidsdag, mellan klockan sex om morgonen och klockan nio om aftonen, hantverk eller annat arbete, som uppskov tåla kan, straffes med böter, högst tjugu riksdaler, utan det sker till egen eller annans nödtorft.» Det är uppenbart, att det här är någonting, som vi både i våra religiösa föreställningar och i vår lagstiftning redan ha accepterat och som tillämpas, givetvis med vissa undantag, men vilka undantag icke beskäras av det föreliggande konventionsförslaget. Det är uppenbart, att man kommer att fråga sig ute i världen, vad anledningen kan vara till att man i Sverige icke velat ratificera en dylik konvention. Jag föreställer mig, att åtminstone skall väl vår svenska kyrka lida ett förkrossande nederlag, då riksdagen i dag dagtingar inför en princip, som omvårdats av kyrkan i tusentals år. Jag föreställer mig också, att alla de, som hylla satsen: »Kommen till mig I alla, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder», nog skola ha mycket svårt att i dag svara ja på frågan: Kan jag gå emot ett konventionsförslag av det innehåll, som det föreliggande förslaget har, och samtidigt uppfylla min plikt att försöka följa den läran, som ju skulle vara grundläggande för alla kristna samhällens uppfattning om ansvaret mot dem, som arbeta och äro betungade? Jag föreställer mig, att man också just från samma håll måste fråga sig, om man längre håller på den gamla satsen, att »sex dagar skall du arbeta, men på den sjunde dagen, som är Herrens, din Guds dag, skall du icke arbeta». Detta är alltså något, som går igen i vår religiösa uppfattning och vår lagstiftning. Men när vi vägra att ratificera denna konvention, så dagtinga vi inför dessa principer, som äro godkända sedan så många år tillbaka. Och naturligtvis måste detta göra ett mycket ofördelaktigt intryck ute i världen.

Emellertid framgår det av utskottets utlåtande, att reservanterna icke ha formulerat något yrkande. Vi ha ansett, att utskottet

Ang.
vissa vid den
internationella
arbetsorgani-
sationens
konferens
i Genève
år 1921
fattade beslut.
(Forts.)

Ang.
vissa vid den
internationella
arbetsorgani-
sationens
konferens
i Genève
år 1921
fattade beslut.
(Forts.)

bort tillstyrka ratificering av konventionen. Men vi äro fullt medvetna om, att det inte finns möjlighet härtill vid detta tillfälle. Jag skall därför, herr talman, icke göra något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan i fråga om förevarande konventionsförslag bifölls.

Den med XIII betecknade rekommendationen samt de med XIV och XV betecknade konventionsförslagen.

Kammaren biföll vad utskottet beträffande nämnda rekommendation och konventionsförslag hemställt.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens sålunda fattade beslut.

§ 6.

Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.

Till avgörande företogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 34, i anledning av väckt motion om anstånd med fortsatt utarrendering av Bäckaskogs kungsgård m. m.

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 1, hade herr *Gustaf Nilsson* föreslagit, att riksdagen ville besluta, att med Bäckaskogs kungsgårds fortsatta utarrendering måtte tillsvidare anstå, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt domänstyrelsen att utreda och uppgöra förslag till upplåtelse av kungsgårdens åkerareal till mindre jordbruks- och egnahemslotter och till 1924 års riksdag inkomma med det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärders vidtagande för att vid blivande förrättning för uppgörande av förslag till egendomens disposition efter den 14 mars 1925 de i ovanberörda motion framförda synpunkterna måtte, så vitt möjligt, vinna beaktande.

Reservation hade avgivits av herr *Hellström*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Persson i Fritorp: Herr talman, mina damer och herrar! Det ärende, som nu är föredraget till avgörande, är av en ganska ovanlig beskaffenhet, och det torde vara ytterst sällsynt, att vi här i riksdagen behandla ett dylikt spörsmål. Då jag torde hava en viss kännedom om denna gamla kungsgård, skall jag tillåta mig att yttra några ord.

Jag vill då vittna, att denna kungsgård är ur alla synpunkter värd att från statsmakternas sida uppmärksammas. Bäckaskogs slott, som är omgivet av en ovanligt ståtlig park, är mycket vackert beläget på ett näs mellan två vackra insjöar. Slottsbyggnaden är

icke från i går. Vissa delar av densamma hava tillkommit mycket långt tillbaka i tiden. Gården var under medeltiden ett kloster. De äldsta delarna av byggnaden uppfördes i början av 1200-talet, och kyrkan och kyrktornet antagas hava tillkommit i mitten av samma århundrade. Senare har kapellet blivit inbyggt genom uppförandet av en för munkarna avsedd långa, som ännu i dag kallas för Munklängan. Återstoden av klostret är uppförd omkring år 1600. Herrarna kunna få en liten föreställning om komplexets storlek, då jag uppgiver, att slottsbyggnaden är ungefär 80 meter lång, i två våningar och med höga torn på båda ändarna. Den del av byggnaden, som ligger mellan de båda tornen, är ungefär 10 meter hög och 10 meter bred. Denna byggnad innehåller ungefär ett sextiotal större och mindre rum. Härtill kommer en annan byggnad, lilla Bäckaskog, och dessutom finnes bostadshus för trädgårdsmästare m. m. Någon bostadsbrist är alltså inte befintlig för innehavaren av denna herrgård.

*Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)*

Vid reformationen blev godset indraget. 1584 skänkte dåvarande konungen av Danmark Bäckaskog till en man som hette Henrik Ramel att ay honom och hans livsarvingar ägas för kommande tider. En hans efterkommande blev emellertid under kriget 1676—1679 berövad sina egendomar, och Bäckaskogs indrogs kort därefter till svenska kronan. Det var då, som det varit sedermera genom tiderna, att svenskarna behandlade skåningarna efter godtycke. 1819—1899 innehades Bäckaskog av kungliga personer, först av Oskar I som kronprins och efter hans tronbestigning av sedermera Karl XV, vilken innehade gården till sin död 1872 och mycket ofta vistades där. Efter hans död hade danske kronprinsen gården på arrende till 1899. Jag har nämnt detta, för att kammaren skall förstå, att detta slott är av mycket förnämlig beskaffenhet.

Den ärade motionären har hemställt, att den godset tillhörande åkerarealen skulle styckas och upplåtas till egna hem, varvid slottsbyggnaden och parken skulle avskiljas från jordbruket. Jordbruksutskottet har i huvudsak tillstyrkt motionen. Då jag, om hinder ej möter, kommer att deltaga i den uppskattning av egendomen som kommer att äga rum innevarande år, kan jag icke vara annat än tacksam för de direktiv, som riksdagen kan giva för uppskattningen, huru vi böra förfara vid avgivande av förslag till godsets disposition, när det nuvarande arrendet utgår.

Det finns mellan 15 och 20 torp på egendomen. Beträffande dessa komma vi säkert att föreslå, att de nuvarande brukarna erhålla hembud på sina torp ävensom att dessa torpare medgivas större jordområde där förhållandena så påkalla, enär flertalet torp äro synnerligen små till arealen. Vad angår den övriga åkerjorden delar jag motionärens uppfattning, att den är synnerligen lämplig för styckning, men därvidlag beror också mycket på huru denna styckning företages. Jag nämnde, att slottet är beläget på en smal landtunga mellan tvenne sjöar, och åkerjorden ligger i stor omfattning långt ifrån själva gården. Man kan utan överdrift säga, att den bästa jorden ligger ungefär 3 kilometer ifrån gården. Vad det inne-

Ang.
anslånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)

bär i kostnadsökning för driften kunna ju herrar jordbrukare själva förstå. Då motionären synes förutsätta, att *all* åkerjorden skall styckas till småbruk, måste jag emellertid ställa mig något betänksamt mot realiserandet av denna tanke. Dels bestå ett par av de nordligast belägna åkerfälten — jag kan ej säga hur stora de äro, fastän jag färdats där förbi väl hundra gånger, men jag tänker mig 100 à 150 tunnland — av tyngre, synnerligen styvskött lerjord och äro enligt mitt förmenande därför olämpliga till egna hem, dels förmenar jag det skulle vara värt taga under övervägande, huruvida inte en del av den jordareal, som ligger närmast slottet, allti-jämt borde bibehållas i kronans ägo. Allt det övriga — och det är inte små arealer det är fråga om — är mycket väl lämpat för styckning till småbruk, och jag vågar nästan påstå, att det enda förnuftiga är att stycka jorden. Jag vill dock säga, att det vore välbetänkt, om den icke styckades i alltför små lägenheter, ty lägenheterna böra vara så stora, att de giva innehavarna både arbete och existensmöjlighet.

Arrendet utgår, som motionären upplyst, 1925. Uppskattningen skulle enligt gällande föreskrift hava verkställts under förra året, men genom mellankommande hinder blev detta omöjliggjort. Jag betraktar det vara rent av en lycka, en tur, att denna motion blivit väckt. Ty utan några som helst direktiv från Kungl. Maj:t eller domänstyrelsen för värderingen hade det mött åtskilliga svårigheter att avgiva ett någorlunda gott förslag. Det största bekymret skulle ha vållats av de många och stora byggnaderna, och alldeles säkert hade slottet ökat omfattningen av dessa svårigheter. Med hänsyn till slottets ålder är det alldeles uppenbart, att det har ett stort kulturhistoriskt värde. När det är kronans egendom, har väl också staten skyldighet att för både nutid och kommande släkten pietetsfullt vårda detta arv från våra fäder. Jag vågar här allenast ifrågasätta, huruvida inte de myndigheter som hava sig anförtrodd vården över våra kulturhistoriska minnesmärken, böra övertaga vården av det gamla slottet.

Då jag ser herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vara närvarande i kammaren, vill jag använda tillfället att till herr statsrådet rikta en vördsam vädjan att ägna detta spörsmål all den uppmärksamhet, som det ur så många synpunkter är förtjänt av. Jag vågar försäkra att både domänintendenten och uppskattningsmännen äro tacksamma för alla de direktiv, som kunna i ärendet givas från Kungl. Maj:ts sida.

Då jag hoppas, att de synpunkter, jag här i korthet velat framdraga, skola vinna något beaktande vid avgörandet av egendomens bortarrendering eller disposition under den närmaste tiden, och då jag intet har att erinra mot det förslag, utskottet kommit till, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan.

Herr Hermelin: Herr talman! Vid detta utskottsutlåtande är fogad en reservation av herr Hellström, och då jag inom utskottet

i visst avseende anslöt mig till hans uppfattning, så kanske jag får med några få ord redogöra för reservationens innebörd. Reservationen går nog ungefär i den riktning, som herr Persson i Fritorp gjort sig till tolk för. Vi ha alla varit överens därom, att styckning här kan befinnas lämplig. Men i fråga om klämman kan man nog ha en mot utskottet avvikande mening. Utskottet säger där, att styckningen skall ske i överensstämmelse med förevarande motion. Nu är det ju ganska egendomligt att bara hänvisa till motionen. Vi ha ansett det vara lämpligare, att en sådan styckning skulle verkställas efter företagen utredning av domänstyrelsen, vilken utredning då skulle giva vid handen, huru styckningen lämpligast borde ske. Nu står emellertid här i själva klämman, att motionärens synpunkter *så vitt möjligt* skola tagas i beaktande. Jag för min del skall därför icke göra något yrkande om ändring av denna formulering, utan vill endast säga, att vilja vederbörande taga hänsyn till detta så tyckes utsikter ock finnas, att följa den uppfattning, herr Persson i Fritorp framkommit med.

Nu vill jag i sammanhang med detta säga, att det nästan ser ut som om motionären menade, att det skulle föreligga bristande vilja hos domänstyrelsen att verkställa detta. Så är icke förhållandet, men förhållandena ha verkligen varit sådana under en senare tid, att domänstyrelsen har kanske decouragerats att framkomma med styckningsförslag, då en del sådana förslag av Kungl. Maj:t utan vidare avvisats.

Nu måste detta spörsmål om styckning av kronoegendomar ses mot bakgrunden av gällande bestämmelser. Gällande bestämmelser gingo tidigare ut på att avsöndringar skola äga rum till mindre lägenheter för tillkomsten av s. k. egna hem. Därifrån synes dock avsteg numera gjorts, så att man bildat större gårdar. Så långt tillbaka som för en 15 år sedan företogs i Halland en styckning av en gård av ungefär motsvarande beskaffenhet som denna nu förevarande — dock utan ett stort slott, som pietetsfullt måste bevaras. Jag var domänintendent då och föreslog jordstyckningen. Jag följde icke ritualen att bara göra s. k. egna hem, det hade då blivit allt för många, utan jag föreslog därjämte styckning till 3 å 4 stycken bondgårdar på c:a 40 tunnland vardera. Det rönt starkt motstånd hos myndigheterna, då det sades att detta ju inte var meningen, utan det skulle vara små jordbrukslotter, men hur det stöttes och blöttes, kom det slutligen till riksdagen, och där blev en sådan styckning godkänd. Detta var ungefär 15 år sedan, men sedan har det gått i densamma riktningen, att även kronoegendomar jämväl blivit föremål för större styckningar.

Jag vill hava sagt på samma gång jag yrkar bifall till utskottets förslag, att jag framför allt vill, att vederbörlig utredning skall giva vid handen, hur denna styckning av Bäckaskogs kungsgård skall ske — naturligtvis dock med visst beaktande av de synpunkter, som motionären framkommit med. Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)

Ang.
anstånd med
fortsatt
ularrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pettersson**: Herr talman, mina damer och herrar! Jag ber att få yttra ett par ord med anledning av den vädjan, herr Swen Persson gjorde till mig. Vad utskottet hemställt om är ju egentligen icke annat än vad som redan författningsenligt åligger uppskattningsmännen. Om således riksdagen går med på en skrivelse av det innehåll, utskottet föreslagit, kommer det att få den karaktären, att från riksdagens sida riktats en vädjan till Kungl. Maj:t att noga se till, att gällande bestämmelser beträffande egnahemssynpunkter skola följas och att således dessa komma till sin fulla rätt vid uppskattningar. Om så under den närmast förflutna tiden icke varit fallet, är jag icke i tillfälle att yttra mig om. Det synes mig dock, som om den föregående regeringen hade iakttagit en viss återhållsamhet beträffande avsöndringar och försäljningar från kronodomäner. Vad mig beträffar kan jag försäkra, att med det starka intresse jag har för egnahemsrörelsen ingenting skall från min sida eftersättas för att se till, att egnahemssynpunkterna komma till sitt fulla beaktande icke blott när det gäller Bäckaskog utan även andra kronans domäner. Ty jag får väl fatta denna skrivelse så, som om det icke uteslutande gällde Bäckaskog, utan att det är en uppmaning, som gäller beträffande alla uppskattningar. Och det kan riksdagen vara förvissad om att i det fallet kommer från min sida icke någonting att underlåtas, som kan befordra egnahemssynpunkterna.

Herr **Nilsson** i Tånga: Herr talman! I fråga om herr statsrådets yttrande, att herr statsrådet tolkat detta såsom ett slags principuttalande, vill jag säga, att det har utskottet icke varit inne på, utan utskottet har tagit denna fråga rent formellt och begränsat den till den egendom, som det här gäller.

Nu är det riktigt, som herr statsrådet säger, att den lokala domänförvaltningen har det åliggande, som utskottets uttalande ger uttryck åt. Men riksdagen har ingen garanti för att de synpunkter, som motionären lagt på frågan, skola komma fram, d. v. s. de olika alternativ, som han förutsatt skola komma under omprövning. Då ha vi ansett det lämpligt, att riksdagen gör ett uttalande i denna fråga, ty gör icke riksdagen det, blir det naturligtvis lätt ökade kostnader och besvär. Vi kunna föreställa oss, att uppskattningsmännen föreslå försäljning i viss utsträckning. Om sedan riksdagen icke skulle vilja godkänna detta, skulle det föranleda, att ny uppskattning måste göras, och Kungl. Maj:t måste skaffa ett nytt förslag, varmed måste följa förluster för statsverket. Därför är det lämpligt det uttalande, som utskottet gör, för det fall att olika alternativ komma i fråga. Sedan får riksdagen tillfälle att pröva de olika alternativen.

Beträffande den anmärkning, som innebäres i professor Hellströms reservation och som herr Hermelin utvecklat, så är det en formell anmärkning. Det är riktigt, att klämman fått en ovanlig form, i det att man hänvisat till motiveringen i motionen, men det beror på att motionären i klämman koncentrerat sig på styckningen, men i

motiveringen omtalat, att olika alternativ kunna komma under prövning, och för att man skall få veta vilka de äro ansågo vi lämpligt att hänvisa till motiveringen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)*

Herr Hamilton: Herr talman! Jag ber att få taga fasta på det uttalande, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet haft, att han skall söka ordna det så, att vid blivande arrendevärderingar å kronans domäner styckning av jord kommer att ske i vida större utsträckning än hittills. Jag vågar förmena, att våra domänintendenter och de dem åtföljande värderingsmännen vid arrendeuppskattningar gått alltför försiktigt fram i det att de föreslagit alltför litet omfattande styckningar av egendomar, som bortarrenderas för vanligtvis mycket låga arrendeavgifter, men som kunde vara av mycket stor betydelse, om de styckades för egnahemsändamål. På dylika egendomar, där nu en arrendator och några statdrängar föda sig, kunde finnas ett flertal familjer såsom självägare. Jag har erfarenhet i detta hänseende från den ort jag tillhör; och jag vill söka påverka vederbörande att uppdelas en del av de stora domäner, som där finnas om 300—400 tunnland, där byggnaderna äro dåliga och avsevärda kostnader för staten följaktligen erfordras för deras istandsättande, så att de icke bortarrenderas i sin helhet utan styckas i små delar, varigenom plats beredes för därför lämpade arbetare, som önska bliva självägande jordbrukare.

Vad Bäckaskog beträffar har jag icke deltagit i utskottets behandling av nämnda ärende, men jag har tolkat utskottets uttalande därhän, att när det gäller arrendeuppskattning av Bäckaskog skola vederbörande, såväl domänintendent som domänstyrelsen, icke nöja sig med att blott stycka ifrån några mindre delar och behålla de övriga till egendomen, utan de skola stycka egendomen i så stor utsträckning som möjligt och behålla blott något område till slottsbyggnaden och ladugårdsbyggnaden. Jag tror för övrigt, att slottsbyggnaden är sådan, att den borde användas för något annat ändamål än bostad till arrendatorn. Den kunde lämpligen antingen hembjudas till landstinget eller ock användas för något statsändamål.

Jag har velat påpeka detta för herr statsrådet och har icke annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Larsson i Kroken: Herr talman! Jag skall med några korta ord uttala min tacksamhet och glädje över för det första att ett så gott som enhälligt utskott tillstyrkt motionen och vidare att chefen för jordbruksdepartementet gjort det inlägg han gjort. Jag är gammal vän av denna trofasta förnöjda självägande jordbrukareklass och önskar egnahemsverksamheten allt större utveckling, ty jag håller före, att den fasta och självägande befolkningen är den säkraste grunden för svensk samhällsbyggnad. Vår strävan må därför inriktas på en kraftig ökning av de självägande jordbrukarnas och egna hemmens antal. För detta ändamål är det önskvärt, att så många egna hem som möjligt under den närmaste tiden kunna upp-

Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)

rättas. Arbetslösheten vid industrien gör det önskligt, att så många som möjligt kunna sysselsättas vid jordbruket. Då är det lämpligt att dela upp sådana större jordegendomar som den ifrågavarande.

Vad sedan angår friherre Hermelins yttrande om större och mindre egna hem, så är det enligt min mening lämpligt att tänka sig båda delarna. De små jordbruksegnahemmen med en liten jordbruksareal lämpa sig vid städer och industrisamhällen och dylikt, ty där kan brukaren, som icke kan föda sig på gården, få arbete för sig och sin familj. Det finnes arbetsförtjänst vid städer och industrisamhällen. Men på den avlägsna landsbygden måste jordbruksegnahemmet vara större, så att det kan bereda sysselsättning och bärgning för brukaren och hans familj. Båda fallen lämpa sig, vart och ett på sin plats allt efter lokale förhåll.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Fritorp: Herr talman! Jag ber att på uppskattningsnämndens vägnar få till herr statsrådet frambära min tacksamhet för det svar jag fick av honom.

Jag vill vidare säga ett par ord med anledning av herr Hamiltons inlägg i debatten. Om jag fattade herr Hamilton rätt, så föreslog herr Hamilton, att i hans län, som även jag tillhör, skulle styckas alla större egendomar, som tillhöra kronan och i samband därmed klandrade herr Hamilton vederbörande domänintendent och uppskattningsmän att dessa icke härför vidtagit erforderliga åtgärder. Jag vågar häremot göra den invändningen, att all den styckning, som varit lämplig, vidtagits, och menar herr Hamilton, att all jord skall styckas till småbruk, så skiljas våra vägar. Det vore icke lyckligt för vårt land om så skedde, och jag vill säga, att särskilt om vi tänka på de sista svåra åren, hade det varit rent olyckligt, om vi i vårt land haft bara småbruk.

Herr Hamilton: Herr talman! Det är kanske icke lämpligt att komma med någon anmärkning emot värderingsmännen, då en av dem är här närvarande. Men jag trodde icke, att herr Persson i Fritorp skulle hava dåligt samvete därvidlag.

Men det är verkligen så, att det är åtskilliga kronoboställen, som ligga i närheten av Kristianstad, där man styckat ut smådelar till husägare och tilltagit dem allt för små. Och det finnes personer, som gjort framställning till mig, att de behövt 15 tunnland utan att de fått mera än 4 å 5 tunnland. Ja, det finnes en tomtägare, som endast har några 100 kvadratalnar jordområde. Men dessa framställningar blevo av värderingsmännen avstyrkta. Därför är det skäl för värderingsmännen och även domänintendenten att se till, om det icke vore lämpligare att stycka särskilt de boställen, som ligga nära staden Kristianstad och som lämpa sig för styckning, än att lägga dem till en utgård på 100 tunnland. Jag tar fasta på, vad herr Persson i Fritorp sagt, att han önskar en dylik

styckning, och jag hoppas då, att han och hans kamrater vilja åstadkomma en förbättring därvidlag.

*Ang.
anstånd med
fortsatt
ularrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
Forts)*

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Pettersson:** Med anledning av herr Hamiltons yttrande vill jag säga, att det är synnerligen önskvärt att få fram så många egna hem som möjligt. Men å andra sidan måste man vid styckningar se till, att även de ekonomiska synpunkterna komma till sin rätt, så att ej styckning sker uteslutande med tanke på att få så många egna hem som möjligt, utan att hänsyn tages till, att det även blir till ekonomisk fördel att stycka fastigheten. Detta kan icke prövas annat än i varje enskilt fall för sig. Nu är det så, att dessa styckningar kosta rätt mycket penningar, och man får därför ej vidtaga alltför stora styckningar, utan att noggrann utredning föreligger angående möjligheterna att försälja de utstyckade delarna. Och i det fallet har det nog hakat upp sig åtskilliga gånger. Det har företagits ganska stora styckningar, och sedan, då det varit fråga om att försälja de olika bitarna, har man icke kunnat uppbringa några lämpliga spekulanter.

Det vore synnerligen lämpligt, om det kunde etableras ett samarbete mellan staten och hushållningssällskapens egnahemsnämnder. Dessa ha en stor apparat i sin hand och känna förhållandena bättre än andra. Det vore önskvärt, att det även från hushållningssällskapens egnahemsnämnders sida gjordes vad göras kan för att åstadkomma ett sådant samarbete.

Herr Hamilton: Herr talman! Jag har begärt ordet ännu en gång för att tacka herr statsrådet för vad han sade om samarbetet mellan staten och hushållningssällskapens egnahemsnämnder. Kristianstads läns förening »Eget hem», som är ett underorgan under hushållningssällskapet, har gjort ansökan att få köpa ett stort boställe, och på grund av det uttalande, som herr statsrådet nu gjorde, anser jag mig hava anledning tro, att ansökningen blir bifallen. Det är riktigt, som herr statsrådet säger, att man även måste lägga den ekonomiska sidan av saken till grund för sitt bedömande av hithörande förhållanden och i de föreliggande fallen se efter, om en styckning är ekonomisk eller ej. Jag tror, att i många fall styckningar varit oekonomiska. Delarna hava blivit så små, att jag ibland frågat mig, huruvida en styckning varit värd ens den trycksvärta, som vid ärendets riksdagsbehandling nedlagts för densamma. Det hade varit bättre, om man styckat i större delar och låtit dem, som haft hus på sina boställen, få så stora områden, som de själva önskat, naturligtvis i den mån sådant låtit sig göra. Om man förfor så, skulle det kunna bli en större köpeskillning för varje del och mindre kostnader; och det hela skulle bli mera ekonomiskt för staten.

Herr Hermelin: Herr talman! Jag tror ej, att vi här på grund av en enskild motion skola draga upp en stor debatt i de jordpolitiska spörsmålen, utan inskränka oss till vad motionen gäller och vänta

Ang.
anständ med
fortsatt
utarrrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)

med en principdebatt till ett annat tillfälle, nämligen om ej förr, då den stora jordreformen kommit fram. Då får man se till, efter vilka linjer uppdelningarna böra ske. Men vill jag säga att därvid ej få glömmas jordbruksproduktionens intresse, det som vi alla böra hålla på!

Herr Olsson i Broberg: Herr talman! Det är riktigt, som herr Hermelin sist sade, att motionen ej kan ge anledning till en principdebatt i frågan, ty den är begränsad, och det är ju riktigt, att man håller sig till ämnet. Men då vi i dag icke ha så bråttom och för övrigt dessa egnahemsspörsmål äro synnerligen intressanta och röra något, som vi alla vilja främja, kan det ju vara av visst intresse, att man litet var uttalar sin uppfattning och pekar på de erfarenheter, man har i fråga om egnahemsrörelsens utveckling. Jag har som gammal domänvärderingsman någon erfarenhet på detta område. Men jag vill med avseende å de egna hemmen och den tendens, som där gör sig gällande, säga, att åtminstone hemma i mitt län har det visat sig, att jordbruksegnahemmen i jämförelse med bostadsegnahemmen icke äro lika eftersökta, d. v. s. i fråga om anspråken på de belopp, som ställas till förfogande för egnahemsrörelsen. Dessa äro fördelade till jordbruksegnahem och bostadsegnahem. Då har det visat sig, att de belopp, som anslagits till jordbruksegnahem, icke i sin helhet tagas i anspråk, medan däremot de belopp, som anslagits för bostadsegnahem, ej räcka på långa vägar. Där är större efterfrågan efter län till dessa senare, än de disponibla medlen kunna tillgodose. Därför har man begärt, att överskottet, på den del av medlen, som är avsedd för jordbruksegnahem må få användas till län för bostadsegnahem. Jag har velat peka på detta, därför att det visar, att man också får tänka på, när man styckar en kronoegendom, huruvida det finnes utsikter att försälja de lägenheter, som man styckar ut, så att man icke gör det så, att vissa delar, som man styckat ut, bli liggande nästan oanvändbara eller knappast ge någon inkomst. Det är en synpunkt, som man ej får blunda för. Och därför är det, som statsrådet framhöll, lämpligt, om värderingsmännen kunde stå i en viss kontakt med egnahemsnämnderna i länen för att kunna ha kännedom om den efterfrågan på jordbrukslägenheter, som förefinnes, och med hänsyn därtill bestämma sina åtgöranden i fråga om styckningen.

Jag har intet vidare att säga, utan har endast velat uttala detta.

Herr Persson i Fritorp: Herr talman! Det är så, som den föregående talaren anförde, att vi i dag ha gott om tid, så att vi kunna tala en stund till. Jag skall dock ej bliva mångordig.

Det var med anledning av herr Hamiltons näst föregående anförande, som jag tog mig friheten att begära ordet. Han gjorde en anmärkning över de uppskattningar, som skett ifråga om egendomar nära Kristianstad. Ansvar det därför kan icke falla på mig, ty jag har icke varit med om dessa. Jag antar, att herr Hamilton syftade

på Lillö kungsgård, och vid uppskattningen av den egendomen var jag ej med.

Sedan jag alltså befriats från herr Hamiltons klander i den vägen och hans tal om, att jag skulle ha dåligt samvete, vill jag säga beträffande Bäckaskog, att där är ett fall, där styckning är väl motiverad av naturförhållandena. Jag vill i den mån det är möjligt därför medverka till, att denna egendom blir styckad, samtidigt som jag påstår att vid uppskattning av kronodomäner i Kristianstads län, under de år jag haft äran tillhöra nämnden, all hänsyn tagits till berättigade krav på styckning av kronojord.

*Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)*

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Det fälldes ett yttrande av den ärade talaren på Hallandsbänken, att han tyckte, att vi kunde skjuta upp principdiskussionen tills vi få upp jordfrågan till stor debatt. Det kan hända, att det är rätta sättet. Men jag tror icke, att det skadar det allra minsta, att man vid ett föreliggande fall tar upp en debatt, som kanske går djupare, än den borde för det ifrågavarande fallet. I jordkommissionen, där vi sysslat så mycket med jordfrågor, var det åtminstone en sak som vi blevo eniga om, nämligen att skola vi överhuvud taget i vårt land gå fram på det sättet, att staten skall göra någonting för, att nya jordbruk skola komma till stånd eller, rättare sagt, flera jordbruk, så är förutsättningen, att staten själv från sina jordegendomar, där så lämpligen kan ske, upplåter mark till nya, mindre jordbruk. Åtminstone däruti voro vi ense. Vi tyckte, att det vore orimligt, om staten skulle gå hårdhänt fram på andra håll gentemot enskilda och deras jord, men icke själv göra något beträffande sin egen jord. Nu är det solklart, att det finnes många större egendomar, som på grund av markens beskaffenhet och andra förhållanden ej lämpa sig att slås itu. Men däremot är det nog icke möjligt, åtminstone för dem som icke känna förhållandena, att i särskilda fall angiva, om det är klokt att göra en styckning i många småbitar eller i ett färre antal och något större lotter eller medelstora. Denna fråga är beroende på, vilka andra utkomstmöjligheter det finnes för de små jordbrukarna på orten, där delningen sker. Det kan vara väl så berättigat att i ett visst fall dela upp en egendom på delar med ett litet antal tunnland per lägenhet, när det finnes andra möjligheter till utkomst. Det kan bli på samma sätt, som när en arbetare har egen bostad och litet jord, så att han kan föda en ko eller två. Sådant är alltså berättigat, under förutsättning att orten ifråga ger sådana arbetsmöjligheter, att det blir biförtjänster för dessa små jordbrukare. Jag tror ej, att det går att lägga en ensartad schablon ens i samma provins, långt mindre i hela vårt land. Och jag tror, att jag har kammarrens majoritet med mig därutinnan, att vi böra sträva efter, att så många självständiga jordbruk som möjligt kunna uppstå i vårt land.

Det är med denna synpunkt på det här ifrågavarande fallet, som jag finner det alldeles naturligt, att Bäckaskogs kungsgård uppdelas, men om det skall ske i smärre bitar eller en smula större, får bli beroende på den omständigheten, om det finnes andra utkomst-

*Ang.
anstånd med
fortsatt
utarrendering
av Bäckaskogs
kungsgård
m. m.
(Forts.)*

möjligheter eller ej på den orten. Jag finner därför jordbruksutskottets uttalande bra, men förväntar naturligtvis, att slottet och parken komma att undantagas. Där få vi nog en betänklig punkt för staten i fortsättningen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 35, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i bestämmelserna om gottgörelse åt arrendatorer av kronans jordbruksdomäner och prästerskapets löneboställen för odlings- och täckdikningsarbeten m. m. Därvid yttrade

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag måste tyvärr upplysa kammaren om, att det vid behandlingen av detta ärende av förbiseende begåtts ett misstag, som ju visserligen är av rent formell natur, men som, därom äro vi i utskottet ense, behöver rättas till. Förhållandet är, som kammaren ser, att det föredragna ärendet grundas på en motion av herr Johanson i Hallagården. Nu har i första kammaren väckts en likalydande motion, men av förbiseende har denna icke omnämnts i utlåtandet. Det bör ske en rättelse därutinnan, och jag anser mig därför böra hemställa, att kammaren ville besluta att återremittera ärendet.

Med bifall härtill beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för ny behandling.

§ 8.

Härefter föredrogs andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, på grund av kammarens återremiss av utskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om höjning av manlig folkskollärares pensionsålder; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Interpellation.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr Kilbom, som yttrade: Herr talman! Uti gällande lag om införsel i avlöning, pension eller livränta föreskrives, att om någon skattskyldig häftar för oguldna utskylder eller allmänna avgifter, må vederbörande myndighet bevilja införsel uti den skattskyldiges avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning till gäldande av oguldet skattebelopp. Dylik införsel beviljas av utmättingsman, varmed beträffande Stockholm i detta fall likställes upp-

bördskommissarierna. Då fråga uppstår om införsel, föreskrives att utmätningsman skall hos arbetsgivare eller myndighet söka *inhämta upplysning angående de omständigheter, vilka kunna vara av betydelse vid ärendets avgörande, såsom angående den skattskyldiges anställning och avlöningsförhållanden.* Däremot behöver utmätningsmannen, då fråga är om *införsel för utskylder* ej inhämta några upplysningar alls från den skattskyldige själv. Denne bliver icke ens underrättad om att det är ifrågasatt att göra införsel i hans lön. Han får vanligen icke kännedom därom, förrän beslutet om införsel skall verkställas första gången, d. v. s. när han kommer och *skall lyfta sin avlöning.* Detta förefaller synnerligen egendomligt, så mycket mera som utmätningsmannen vid bestämmande av det belopp, som skall innehållas av lönen, har att taga hänsyn till den skattskyldiges försörjningsplikt och familjeförhållanden m. m. Ut i lagen stadgas nämligen, att det belopp, som skall innehållas av lönen, *må ej sättas så högt, att den skattskyldige kommer att sakna medel till underhåll för sig själv, för maka och oförsörjda barn eller adoptivbarn.* Utan kännedom om dessa förhållanden och den skattskyldiges levnadsförhållanden i övrigt, tycker man, att det väl borde vara svårt för utmätningsmannen att träffa ett riktigt och rättvist avgörande. Då emellertid lagen ej innehåller några föreskrifter om den skattskyldiges hörande i saken, har också följden blivit den, att *de mest upprörande orättvisa införselbeslut kommit att fattas* och att den skattskyldige tillfogats *fullkomligt obefogat trassel och besvär.*

De största svårigheterna och obehagen förorsakas dock därav, att lagen ej uppställer noggrannare riktlinjer för utmätningsmännen att följa vid bestämmandet av det belopp, som skall anses kunna »skäligen» innehållas. Det torde vara ett faktum, att de myndighetspersoner, som härvidlag skola träffa avgörandet, nämligen landsfiskaler och stadsfogdar, långt ifrån alltid äro i besittning av den omdömesförmåga, eller vilja och opartiskhet, som tarvas, för att beslutet skall överensstämma med humanitet och rättvisa. De äro ej heller på grund av sin övriga tjänstgöring vana vid ett dylikt ömtåligt avvägande av föreliggande skäl och träffa därför många gånger avgöranden, som fullständigt kunna ödelägga oförvitliga människors framtid. Saknaden av alla mera precisiva direktiv för utmätningsmännen har också i praxis medfört, att införsellagen tillämpas på de mest inkonsekventa och olikartade sätt. Vad den ene utmätningsmannen anser böra innehållas av lönen, anser en annan åter vara för litet eller för mycket. Utmätningsmannens subjektiva tycke för att ej säga *godtycke* blir därmed *huvudprincip för införselärendenas avgörande.* Man handlar än si och än så. En del utmätningsmän, som funnit det besvärligt att företaga det noggranna avgörande av skälen, som otvivelaktigt måste ske för varje särskilt fall, ha slagit in på den metoden att helt enkelt alltid uttaga viss procent av lönen. Men man har därvid också gjort sig till *slav för den rena schablonen*, som i dessa frågor mer än annorstädes borde vara bannlyst. En dylik metod *blir ej heller bättre än godtycket*, ty

Interpellation. under det att den ene anser att blott 10 procent böra som regel uttagas av lönen, anser en annan sig icke kunna stanna vid mindre än 25 procent. Och när en utmätningsman en gång beslutat sig för exempelvis 20 procents införselbelopp, tillämpar han denna procent *i alla fall*, oavsett om den skattskyldige har liten eller stor lön eller om han är ogift eller försörjare av en stor familj.

Det är givet att med ett dylikt *godtyckligt eller* schablonmässigt tillämpande av införsellagen stora orättvisor komma att tillskyndas allmänheten och *särskilt arbetareklassen*, vars löner under senare år nedpressats i många fall under existensminimum. Exempel givas, då myndigheterna med hjälp av ifrågavarande lag *bragt flitiga och ordentliga arbetare till verklig ruin, skingrat familjen, ja till och med kastat familjemedlemmarna på fattighuset eller via fattigvårdsmyndigheterna familjefadern på tvångsarbete.*

Jag skall här referera endast ett par exempel på hur godtyckligt lagen om införsel i lön verkar och tillämpas.

En vagntillsyningsman L., anställd vid en enskild järnväg i närheten av Stockholm, hade under depressionstiderna fått sin lön nedsatt till 200 kronor per månad. Utom sig själv hade han att försörja hustru och två barn. Av månadslönen åtgick ungefär 35 kronor till hyra, 15 kronor till vedbrand och 15 kronor för de dagliga resorna till arbetsplatsen. Dessutom hade han att göra månatliga avbetalningar å sina möbler, som han köpt på avbetalningskontrakt, så att inalles återstod omkring 120 kronor till mat, kläder och andra *ovillkorliga utgifter* för honom och familjen. Till följd av dessa minskade inkomster blev det honom omöjligt att till fullo betala alla sina rätt så avsevärda skatter. Han blev på rest med kommunalutskylderna, och kommunalnämnden ombestyrde vidtagande av indrivningsåtgärder. Då han ej ägde någon egendom att utmäta, blev det införsel i hans avlöning och utmätningsmannen *dekreterade*, att *50 kronor skulle månatligen innehållas*. Alltså togs i detta fall *25 % av lönen* och när hyra m. m. betalats, hade han ej så mycket kvar att han kunde *ens på det nödtorftigaste livnära sig och familjen*. Han måste för den skull använda hyrespengarna till mat, men därmed kom han i skuld till hyresvärden. Då han icke såg sig i stånd att leva på sin lilla lön, sedan kommunen därav tagit 50 kronor per månad för skatt, beslöt han att söka annat arbete som gav honom något mera i inkomst. Men under arbetslöshetstiden var det svårt att i en hast få ett arbete, som gav en inkomst möjliggörande såväl betalning av hyran och skatten som livsuppehållet. Då han en tid var borta på annat håll på arbete, blev familjen så *vräkt från sin bostad* på grund av den bristande hyresbetalningen. Hustrun med barnen gav sig först till sina föräldrar på annan plats, men återvände efter någon tid till den gamla hemorten för att där söka arbete. Här sökte hon först anskaffa ny bostad åt sig och barnen och blev genast erbjuden sådan av fattigvårdsstyrelsen, ett riktigt kyffe om ett rum och kök mot en hyra av fem kronor per månad. *Hon skaffade sig själv arbete* och försökte på det viset en tid uppehålla sig och barnen. Emellertid blev hon av fattigvårdsstyrelsens ordföran-

de utan egen begäran erbjuden att få taga varor på kredit hos en handlande, och använde sig därav, så att hon uttog varor för 30 kronor. Dessutom erhöll hon en annan gång utan någon särskild anledning kontant 50 kronor. Då strax förut i socknen hållits en basar för hjälp till de arbetslösa, vilken inbringat bortåt 1,200 kronor och kommunen dessutom tilldelats ett anslag å 2,000 kronor till de arbetslösas understöd trodde hon med all rätt att de varor och pengar, som hon erhållit voro en ren gåva av de anförda medlen. Varken hon eller mannen hade en aning om, att de erhållna medlen voro att betrakta som fattigunderstöd, ty i sådant fall skulle hon som många andra vägrat mottaga något. Under tiden hade hennes man lyckats anskaffa sig arbete, som gav honom tillräckligt tillfälle att försörja sig och sin familj. Mannen hade ingen kännedom om, att hustrun mottagit några penningar av kommunen.

Men han skulle snart erhålla kännedom därom. En vacker dag, då mannen befann sig i sitt arbete, blev han emellertid delgiven ett fattigvårdsstyrelsens beslut, varigenom han ålades att på grund av lättja och liknöjdhet mot sin familj så gott som omedelbart inställa sig å Stockholms stads arbetsinrättning för utförande av tvångsarbete. Genom advokat sökte han hos fattigvårdsstyrelsen en kortare tids anstånd för att hinna anskaffa det belopp fattigvårdsstyrelsen ansåg honom skyldig kommunen, trots att han hade löfte av släktingar att få låna beloppet, cirka 100 kronor. Varje anstånd förvägrades honom dock. Genom polismans försorg avfördes han strax efteråt till arbetsinrättningen, där han internerades som en strafffånge och kvarhölls under fyra månaders tid, trots det han påvisade, att han ägde möjlighet att erhålla ett inkomstbringande arbete. Det är att märka i detta fall, att mannen och hans hustru levde i största samförstånd och att hustrun aldrig framfört något påstående, att mannen försummade sin underhållsskyldighet mot familjen. Det hela var iscensatt av kommunens förtroendeman, som i ilska över att mannen ej var i stånd att betala sin kommunalskatt ens med hjälp av införsellagen, tog sin tillflykt till ett missbrukande av den mycket omtvistade 71 § i fattigvårdslagen, d. v. s. satte mannen på tvångsarbete.

I motsats till nu relaterade fall må anföras ett fall från Stockholms stad, där en statens tjänsteman med en månadslön av över 800 kronor blev utsatt för införsel i sin lön. Han behövde endast avstå 75 kronor per månad, alltså blott 9 % av sin lön, och han hade således mer än 725 kronor att leva på per månad, och dock ej mycket större familj att försörja än familjefadern i det här förut omnämnda fallet.

För tillfället torde vara obehövt att nu återropa flera exempel — hundratals sådana kunna dock anföras — på, huru vår införsellag tillämpas av de tjänstemän, som hava sig detta anförtrött. Måhända invändes här, att det gives möjlighet för de missnöjde att hos överexekutor överklaga utmätningsmännens beslut och där vinna rättelse och en mera enhetlig lagtillämpning. Erfarenheten av gjorda överklaganden har dock visat, att överexekutor mycket säll-

Interpellation.
(Forts.)

Interpellation. *lan vidtagit* ändring i underexekutorernas beslut. Detta torde bero dels därpå, att utredningen i dylika mål oftast göres mycket knapphändig av utmätningmännen, och dels därpå, att överexekutor synes vilja undvika ett ändringsbeslut för att ej andra skattskyldiga skola få anledning att även fullfölja sina införselbeslut till överexekutor. Delvis bero också de få fallen av ändring i underexekutors åtgärder på den oerhörda slentrian och den bristande känsla för framför allt mindre bemedlades lidanden, som under nuvarande samhällsförhållanden alltmer griper omkring sig bland stora kretsar av ämbets- och tjänstemän.

Av det anförda torde kammaren finna, att åtskilliga synnerligen graverande anmärkningar kunna framställas mot gällande införsellag och kanske framför allt mot myndigheternas sätt att tillämpa densamma. Enligt min mening *föreligga därför de mest tvingande skäl* att snarast möjligt vidtaga åtgärder för rättelses vinnande.

Jag hemställer därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande interpellation:

1) Ämnar statsrådet snarast möjligt gå i författning om att härovan påtalade brister i gällande lag om införsel i avlöning m. m. bliva avhjälpta och för riksdagen framlägga de lagförslag, som därav påkallas?

2) Anser statsrådet det icke vara nödvändigt att, i avvaktan på förenämnda lags ändrande, cirkulär utfärdas till vederbörande myndigheter med anvisning å de riktlinjer, som böra av dem iakttagas vid införsellagens tillämpande, så att orättvisor ej bliva begångna och att den skattskyldige ej berövas vad som är nödvändigt för hans eget och hans familjs skäliga uppehälle?

3) Om det senare är fallet, hur snart kan det förväntas att sagda åtgärder vidtagas?

Ifrågavarande anhållan bifölles.

§ 10.

Herr *Molander* avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående åtgärder till lindrande av nöden bland vissa arbetslösa järnbruksarbetare.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 293, blev på begäran bordlagd.

§ 11.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 150, till konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning.

§ 12.

Till bordläggning anmälades:

Konstitutionsutskottets memorial, nr 19, angående fullbordad granskning av de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden:

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 133 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående de allmänna läroverken samt två i samband därmed väckta motioner;

nr 92, i anledning av riksdagens år 1922 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1921;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden; och

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kammarrätten och dess verksamhet under budgetåret 1923—1924;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 37, i anledning av väckt motion om upphävande av spannmålstullarna;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m., ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna nr 192 och 193 för maltdrycker och mjöd i gällande tulltaxa; och

nr 40, i anledning av väckt motion om tullrestitution vid utförsel utav gryn av vete;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 30, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående pensionsrätt för musiksergeanter;

nr 43, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 1 av bankoutskottets utlåtande nr 28 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel eller trafikmedel;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld jämte en i ämnet väckt motion;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12

maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 jämte en i ämnet väckt motion;

nr 46, i anledning av väckt motion med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om bankrörelse;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som försakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig; och

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i pensioneringen av vissa provinsialläkare med flera;

andra lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bageri- och konditoriarbetes förläggande till viss del av dygnet, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk jämte en i ämnet väckt motion;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd av jorddelningsväsendet m. m.; och

nr 38, i anledning av väckta motioner rörande anslag till lindring av fraktkostnaderna för kalk.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Carlsson</i> i Solberga	under 5 dagar fr. o. m. den 11 maj,	
»	<i>Danielsson</i>	» 3 »	» 11 »
»	<i>Osberg</i>	» 4 »	» 10 »
»	<i>Rehn</i>	» 4 »	» 14 »
»	<i>Lundström</i>	» 8 »	» 11 »
»	<i>Johansson</i> i Sollefteå	» 6 »	» 11 »
»	<i>Sköld</i>	» 2 »	» 10 »
»	<i>Nordling</i>	» 4 »	» 10 »
»	<i>Johansson</i> i Edsbyn	» 10 »	» 11 »
»	<i>Lagerkvist</i>	» 2 »	» 10 »
»	<i>Johanson</i> i Huskvarna	» 2 »	» 10 » och
»	<i>Eriksson</i> i Grängesberg	» 2 »	» 10 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 11 maj.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Bankofullmäktigen Emil Kristensson, som sedan den 7. 4. 23 av mig behandlats för neurasteni + tarmkatarr, är på grund av dessa sjukdomar i behov av fullständig vila från arbete till innevarande månads utgång, vilket härmed intygas.

Äre d. 5 maj 1923.

Georg Kinberg.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Molanders m. fl.* på kammarens bord liggande motion nr 293.

§ 3.

Vidare föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets memorial nr 19, statsutskottets utlåtanden nr 91—95, bevillningsutskottets betänkanden nr 37—40 och bankoutskottets utlåtande nr 30.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av bankoutskottets memorial, nr 43, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 1 av bankoutskottets utlåtande nr 28 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel eller trafikmedel, blev den i detta memorial föreslagna vote-ringspropositionen godkänd.

§ 5.

Härefter föredrogs, men blevo ånyo bordlagda bankoutskottets utlåtanden nr 44—48, andra lagutskottets utlåtande nr 16 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 36—38.

§ 6.

Ordet lämnades nu till

Herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att bankoutskottets utlåtande nr 44 och bankoutskottets utlåtande nr 45 måtte å föredragningslistan för morgondagens plenum uppföras närmast efter konstitutionsutskottets memorial nr 19, angående fullbordad granskning av de i statsrådet förda protokoll.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Föredrogs en från landshövdingen S. H. Kvarnzelius till riksdagen inkommen skrivelse, däri han anhållit om entledigande från uppdraget att vara fullmäktig i riksgäldskontoret.

Kammaren biföll för sin del den gjorda framställningen och beslöt att val av fullmäktig i den avgångnes ställe skulle i vederbörlig ordning anställas.

§ 8.

Vidare föredrogs vart för sig två från första kammaren överlämnade protokollsutdrag nämligen:

nr 505, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 14, i anledning av väckt motion, nr 73, om åstadkommande av utredning och förslag till sulfitspritsens utnyttjande som nationellt motorbränsle; och

nr 506, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion, nr 131, om kolonisation genom emigration m. m.

Kammaren beslöt hänvisa det förra ärendet till sitt andra tillfälliga utskott och det senare ärendet till sitt fjärde tillfälliga utskott.

§ 9.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för viss personal inom den civila statsförvaltningen;

nr 151, i anledning av väckta motioner om rätt för lektorn vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm, A. O. Gallander att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring vid tekniska elementarskolan i Örebro;

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående be-
myndigande att träffa förlikning med strandägare vid Göta älv rö-
rande kronan tillkommande rätt till uppdämning av älvens vatten;

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående an-
slag för pensionsförsäkringens genomförande m. m.;

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss
ändring i grunderna för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30
juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond m. m.;

nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till-
fällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren;

nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till-
fällig löneförbättring åt nordiska museets personal;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1923—
1924 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt
åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

nr 162, angående de i regeringsformen 63 § föreskrivna kreditiv-
summor; och

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om-
läggning av västra stambanans ingångslinje till Stockholm m. m.

§ 10.

Till bordläggning anmälades:

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag
för beredande av lokaler åt en hovrätt över Norrland ävensom i äm-
net väckta motioner;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
lag innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att inne-
hava statstjänst och annat allmänt uppdrag m. m. ävensom i ämnet
väckta motioner; och

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppdel-
ning av Vifolka, Valkebo och Gullbergs härads domsaga å Lysings
och Göstrings härads samt Åkerbo, Bankekind och Hanekinds hä-
rads domsagor ävensom en i ämnet väckt motion; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 41, i anledning av Kungl.
Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i
förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker
m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

Andra kammarens protokoll 1923. Nr 33.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Olsson* i Kalmar under den 12 maj och
» *Nilsson* i Vibberbo » 3 dagar fr. o. m. den 12 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.